Ч. 144 (10.821). Львів, п'ятниця 2 липня 1926. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XL…

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Політичні справи.

Перше читання проекту зміни конституції. — Компроміс у справі самоврядування буде поданий сьогодня до відома. — Господарська програма уряду.

Варшава 30. червня 1926.

Марш. Ратай вернув сьогодні до Варшави й обняв урядування. Негайно зачне дальше розмови з представниками фракцій у справі узгіднення проєктів зміни конституції, зголошених окремими клюбами. Кажуть, що проєкти зміни конституції можуть прийти на денний порядок сойму вже завтра, але перше читання тих проєктів повинно відбутися щойно на першім засіданні найближчого тижня.

Вчора відбулося засідання соймової адміністраційної комісії, яка мала занятися виробленням проєкту самоврядних законів, щодо яких прийшло до порозуміння між пятьма польськими партіями. Посол д-р Інслер (Жид. Клюб) поставив внесення на відложення засідання з огляду на те, що самоврядні проєкти уряд узяв назад. Комісія прихилилася до того внесення й ухвалила відложити дискусію до часу поладнання цієї справи.

З черги приступлено до обговорення техніки нарад над самоврядними законами. Промовляло кількох послів, м. ин. і пос. Козубський (Український Клюб), що спротивився ухвалюванню самоврядних законів теперішнім соймом. У висліді рішено обмежити загальну дискусію до 2 годин. На нинішньому засіданні пос. Яворовський має поінформувати про зміст постанов, що містяться в компромісовому проєкті.

На нинішньому засіданні сенату представив господарську політику держави мін. Клярнер. Він заявив, що мета його програми — уніфікація господарки. Населення Польщі в шістьдесятькількох відсотках складається з селянства, а тільки 13·5 працює в промислі. Доходи з рільництва дають меншбільш $^2/_3$ загальних доходів. Тому наша головна задача — збільшення рільничої продукції і піднесення добробуту рільництва, яке є найбільшим консументом промислової продукції. Одначе на шляху до реалізації тої задачі мусимо спиратися на закордоннім кредиті, довгоречинцевім на рільничі меліорації і короткоречинцевім на численні потреби рільництва. Уряд зверне увагу також на промисл, але тільки на такий, що має вигляди на експорт, а одночасно заспокоював би потреби краю, отже гірництво, гутництво і промисл лісовий.

Окремо спинився міністр на пашпортовій справі. Він заповів, що дасть пашпортові полекші в справах господарських, але здержуватиме виїзд за кордон, що має характер люксусу, так довго, як довго польська валюта не буде уздоровлена.

Щодо митових тариф, то уряд є за низькими тарифами, бо краї, що мають дешеві сирівці й дешеву робочу силу, повинні бути краями й дешевої продукції. Одначе мусять бути умови для такої продукції. Польська податкова система не є одностайна і вимагає основної ревізії.

На закінчення міністр сказав: Ми є в дуже важкій господарській і фінансовій ситуації, одначе маємо добрі вигляди на розвиток. Будемо прямувати до господарської уніфікації дільниць, до поправи валюти, до збільшення рільничої продукції і влекшення дешевої промислової продукції.

Самоврядування і громадські вибори.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 29. червня 1926.

(*К-и.*) — Деякі наші установи та приватні особи, що цікавляться справою самоврядування, заступленого у нас все ще державно-адміністративними органами, хотіли би вже нині запізнатися із текстом законопроєкту, буцім то виготовленого в адміністраційній соймовій комісії, і ось звертаються за тим текстом до Варшави. Воно вказує, що ширший загал не вв'язаться в останній фазі 3-ох літних перипетій тієї справи і тому не від речі буде додати в доповнення статті п. н. „Одно порозуміння“ („Діло“ з 25. червня) слідуюче пояснення:

Адміністраційна комісія взагалі ще текстом самоуправного закону не займалася. Досіль комісія радила лише над т е з а м и, які мають лягти в основу закону чи — вірніше — законів, коли мати на увазі, що близько три роки тому уряд вніс до сойму 6 законопроєктів про самоврядування. Ухваленими є саме ці тези, але не в адміністративній комісії, а в утвореній свого часу Ратаєм комісії польських партій для порозуміння в цій справі як вислід такого порозуміння представників 5-ти польських партій. Редакцією самих законів займеться комісія вже на найблищому засіданні, яке заповіджене на 30. червня.

Спершу комісія гадала приноровлювати вироблені компромісово собою тези до згаданих урядових проєктів, вносячи до них відповідні поправки, а то й цілком перерабляючи поодинокі статті. Одначе вчора, на нараді голови комісії посла д-ра Путека (Визвол.) з міністром внутр. справ Млодзяновським, виснилося, що уряд рішився завернути зі сойму всі свої колишні проєкти, яко такі, що їх нинішнє міністерство внутр. справ не хоче підтримувати. А проте у висліді тої розмови уряд відкликав лише 2 проєкти (про в и б о р ч у о р д и н а ц і ю д о с і л ь с ь к и х г р о м а д і м і с ь к и х р а д), а 4 залишив у соймі. Тому, що всі шість законів, які комісія має предявити на пленум, будуть мати приблизно яких 1000 статтей — перед комісією ще чимала робота. Всеж таки голова комісії пос. Путек заявив Вашому кореспондентові, що ця праця піде вже в надзвичайно швидкому темпі, так, що весь закон повинен найтися на нарадах соймового пленум у першій половині липня ц. р. Уряд займе становище до рішень комісії на її засіданні, однак зі слів пос. Путека виходить, що уряд не буде опонувати проти змін, які комісія поробить у 4-ох залишених урядових законопроєктах та цілком нової редакції 2-ох инших самоуправних законів. Щодо реалізації законів, то мін. Млодзяновський обіцяв пос. Путекові зробити це в найблищому часі після ухвалення законів соймом.

В розмові на тему болячки наказних війтів і бурмістрів (т. зв. комісарів) у Сх. Галичині, пос. Путек звалює тут у великій мірі вину н а с а м о у к р а ї н с ь к е г р о м а д я н с т в о, яке не виявило достаточної енергії в поборюванні того зла. Він каже, що давно вже треба було правуватися а ж д о Н а й в и щ о г о А д м і н і с т р а т и в н о г о Т р и б у н а л у: адже старий австрійський закон каже, що припинене в надзвичайних обставинах самоврядування м у с и т ь бути відновлене найдальше до 3-ох місяців. Істнування довгими роками інституції „комісарів“ є явно протизаконним насильством і приклад виграного перед Адмін. Трибуналом процесу, який виточила розвязана краківська міська рада, вказує, що суд м у с и т ь стати в обороні явно насилуваного закону.

Про справу громадських виборів запитував я теж саме сьогодні одного високого міністеріяльного урядовця, до цієї справи причасного. Я дістав відповідь, що всі державні комісарі у Сх. Галичині будуть у найблищому часі усунені. На запит, що це значить „у найблищому часі“, я не дістав ясної відповіди, але на питання чи можна сподіватися у нас гро-

мадських виборів до осени ц. р., була відповідь: „Б е з с у м н і в у“ („Niewątpliwie“).

Розвязання райхстаґу або димісія уряду.

Берлін, 30. червня 1926.

Дня 29. червня було засідання ради міністрів. Канцлер д-р Маркс здав звіт із перебігу переговорів зі соц.-демократами в справі відшкодування для бувших пануючих. Уряд задумує розвязати райхстаґ, колиб відкинули його проєкт. Колиб през. Гінденбурґ не дав згоди на розвязання парляменту, тоді уряд подасться до димісії.

Страшний вибух ґранати.

Ковель, 30. червня 1926.

В околиці Підвірська (за Ковлем) віддія 45 полку піхоти відбував 30. червня полеві вправи. Коли віддія машерував полем, нечайно вибухла 18-центиметрова граната старого артилерійського стрільна, що було зарите в землі при самій дорозі, можливо що ще від світової війни. Наслідки вибуху були страшні: **37 вояків було вбитих на місці, 30 тяжко ранених, 11 легко ранених.**

Катастрофа повеней у Скільщині.

Сколе, 30. червня 1926.

У Скільщині, від Синевідська до Лавочного, наслідком безперервних дощів залиті поля, збіжа знищені. В горах нужда, а наслідком теперішніх дощів може зрости до грізних розмірів. — Також між Миколаєвом і Пісочною сіножати залиті, наслідком чого великі втрати.

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Організації.

Львів, 1. липня 1926.

Вчора промовляли й оба останні оборонці: д-р Ш у х е в и ч і д-р Г л у ш к е в и ч. Їх промови протягнулися до 3. год. попол., після чого розправу відложено до год. 5. В 5. год. розпочав своє резюме провідник розправи, одначе в 8. год. його перервав до нині, год. 9. рано. Сьогодня після докінчення резюме присяжні відбудуть нараду над поставленими питаннями. Присуд буде оголошений ок. 2 год. попол.

Докладне звідомлення з обох останніх днів розправи подамо завтра.

Біржа.

Гроші.

Банк Польський платив у Варшаві за долара 9·60. В приватних оборотах 9·85 до 9·80. Банки польські закупили в цілій державі оноді міліон 800 тисяч долярів. Подача долярів триває дальше. На львівській приватній біржі американський доляр 9·75—9·78, канадійський 9·65—9·68.

Збіжжя.

Слабе зацікавлення пшеницею і житом при сильній подачі. Ціни на загал удержані. Тенденція дальше знижкова. Настрій спокійний. Пшениця біла 42—43, пшениця червона [illegible], жито 26·50—27·50, ячмінь 28·2?—29·25, овес 32·50—33·50.

Кріза режіму у Франції.

(Від власного кореспондента.)

Париж, 24. червня 192?.

I.

Хто дійсний голова нового французького міністерства, Кайо чи Бріян?

Формально, правда, головою є Бріян. Тай не можна сказати, що Бріян другорядна особа. Золотоустий син властителя підрядного готелю в малім бретонськім місточку, він є отсе президентом міністрів — десятий раз. Незрівнаний парляментарний тактик, має він за собою майже безприкладну рутину в складанні парляментарних комбінацій. Хочете кабінету лівого, соціялістично-радикального? Бріян його зложить. Хочете кабінету правого, з виключенням соціялістичних елементів? Бріян змайструє його через ніч. А хочете міністерства посереднього, ні правого ні лівого? Хто инший, як не Бріян найкраще його зложить? Він знає до найменших подробиць гру інтриг і маневрів, апетитів і замислів безчисленних груп і гуртів французького парляменту; а супокійні нерви і кольосальна сила безвладности (дехто каже навіть просто: лінивства) знаменито заступає йому місце високої умової культури. В нормальних часах не було би йому пари у Франції; навіть старому парляментарному героєві Клемансові Бріян нераз і удачно підставляв ногу. В нормальних часах!

Але нинішні часи у Франції — хто може їх назвати нормальними?

Упадок французької валюти, що з кождим днем більш занепокоює людність, є тільки найбільше помітною, найбільш алярмуючою, та д а л е к о н е н а й с т р а ш н і ш о ю серед численних, і з кождим днем численніших, проявів занепаду й розкладу політичної будівлі сьогочасної Франції — розкладу демократичної, парляментарної республики.

Бріян — віртуоз у грі на парляментарнім інструменті. Він на грі тій провів свої найкращі роки. Аж нині інструмент той розлітається на чотири вітри, кріза режіму зазначується щораз очевидніше, і де тут Бріянові, до того ще й старому, звиш 60-літньому і фізично ослабленому, спромогтися на ратункове діло! Він правдивий парляментарист, ідеальний політиканець (прошу Редакцію позволити мені ужити цього вислову), а тимчасом Франції вже треба не „політиканця“, а державного мужа. Бо часи не такі настали.

II.

Думає дехто (на безрибю...), що таким мужем буде Кайо. Теоретично він, хоча й син королівського міністра, лівий демократ і радикальний республиканець. Теоретично! Бо що саме криється на дні душі того 63-літного, дивно живого, нервозного і пристрасного старця, того ніхто не знає. Те певне, що в його таємній скритці, держаній за границею, у Фльоренції, знайдено 1918 року рукою його написаний подрібний плян цезаристичного державного замаху, з ним, Кайом, очевидно як „цезарем“; — плян затитулований проречисто „Рубікон“. Усе у тім пляні було передбачене: котрі полки мають заходити Париж, хто має піти

відяну баню з содовою водою, щоби вгасити свою спрагу, а навіть гарну пальму з огороду Франціщкана, щоби зробити собі у зимнім Львові ілюзію південної країни. Десяток инших украдених ними речей, як мясо, полотно, кінська упряж і жіночі ковтки також ті придаються.

— Не дають спати ні Франкові, ні живим. З нагоди свят Франка, кооператива „Єдність“ у Лютовисках приклеїла на своїх вікнах налїпки Франка. Дня 26-го червня зайшов туди поліцай з Вовтич, позривав усі, кинув до торби і потаскав на постерунок. У Буковій у Зелену неділю зайшов поліцай, також з Вовтич, на приходство в 6 годині рана, всіх побудив і зажадав, що йому треба... метрикальних книг. Місцевий парох-адміністратор мусів йому їх показати. Цікаво знати, який це закон дає право поліцаям зазирати в парохіяльні книги!

— Памятник для Сковороди. Дня 20. червня відкрито в с. Сковородівці (колись Панівапівка) на Харківщині памятник українському фільософові Сковороді. Памятник побудовано на могилі Сковороди. В святі взяли участь представники уряду, всіх урядових установ центру і величезні маси народу. Промовляли від Наркому Освіти Кириченко а від Академії Наук акад. Багалій. Сам памятник збудований у виді погруддя фільософа на чорному педесталі. Памятник виконав арт. Кратко. В чорному педесталі вмуровано дві плити з написами. На одній напис: „Великому учителеві людности земної — Сковородинівський Комітет 1925 р.“. З другого боку напис: „Український фільософ Г. С. Сковорода 1722—1792 рр.“ Тамошні селяне побудували цей памятник власними силами.

— Ucrainica. В додатку до „Litauische Rundschau“ (ч. 95) з 29. квітня ц. р. поміщена стаття проф. д-ра М. Лозинського: „Ausdeutung des ukrainischen Namens“.— „Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel“ (ч. 136) з 15-ого червня приносить більшу замітку д-ра З. Кузелі про „Союз українських видавців і книгарів (Verband Ukrainischer Verleger und Buchhändler in Lemberg), а саме про мету та завдання Союза, перші загальні збори й склад виділу. — В останних часах появилася в „Preussische Jahrbücher“, „Tägliche Rundschau“ (нпр. Die Ergebnisse des europäischen Nationalitätenkongresses, ч. 472 з 1925) і в инших часописах кілька статей б. державного секретаря Л. Короді про справи національних меншостей, в яких більше місця присвячено українським справам.

— Хто ще цього не знає. В 1913 р. було на Холмщині й Підляшу 287 православних церков, з того 217 парохіяльних, а 70 дочерних. Тепер з того числа лишилося усього 57 церков, а саме в деканаті білгорайському 16, холмському 14, томашівському 9. Решту забрали Поляки.

— Німецькі журнали про нас. У незвичайно почитному тижневику видавничої спілки Шерля „Die Woche“ (ч. 11 з 13-го березня ц.) помістив синдик Льотар Філіп статтю „Чоловік яко предмет торговлі“, в якій окреме місце присвятив запродуванню галицьких еміґрантів на тяжкі роботи до Америки при помочі підроблених паперів. У статті в липському ілюстрованому місячникові „Leipziger Illustr. Zeitung“ (ч. 4226 з 11-ого березня ц. р.) п. з. „Die neue Sachlichkeit in der Malerei“ згадується між иншим і про нашого молодого, але вже широко відомого артиста-маляра Івана Бабія, як про визначного представника цього напрямку й репродукується його малюнок, „Щоти“ (Rechenschieben). З. К.

— Свобода ч. 25. з 4 липня вже вийшла. Містить вона такі статті: 1) Забавний сойм; 2) Що зі самовизначуванням?; 3) Народ, віра і церква. (становище УНДО.); 4) Радянська Україна: Росте українська сила...; 5) Слово до дівчат-селянок; 6) З партійного життя; 7) З Америки: І. Українці в Америці; 8) Убивство Оскілка; 9) Іван Франко: Синиця (фейлетон); 10) Поклін героям (свято на могилі УСС. у Семиківцях); 11) Новинки; 12) Свято Франка; 13) Партійні справи; 14) „Приятелі“ працюючих при роботі; 15) Чи це по людськи? 16) За Рідну Школу; 17) Великий політичний процес; 18) Знов робітнича кров; 19) Що чувати в світі; 20) Дописи з краю; 21) Посмертні згадки; 22) Оголошення.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Організації.

Львів, 30. червня 1926.

Промова д-ра Михайла Волошина.

Панове судді присяжні! Пан прокуратор поставив перед вами, як добрий архітект, великий будинок політичного процесу. Показав його вам як судільну і сильну будівлю, якій на око нічого не можна було закинути. Вибілена і прикрашена штукатеріями манила око кожного, хтоб на неї не глянув. Але до будови того будинку вжив він ріжного матеріялу, матеріялу, який мав під рукою і який не все був добрий. І вже мій товариш — передбесідник д-р Ганкевич обдер будівлю зі штукатерій, обскробав виправу і показав вам щілини в мурах та слабість фундаментів. Вже з цього ви побачили, що будівля встоятися не може. Та за те він завів вас у прекрасний парк біля цього будинку і показав вам там ріжні-прережні квіти: червоно-білі і синьо-жовті.

Я поведу вас у иншу сторону і теж викажу деякі хиби будинку. Покажу вам офіцини незручно побудовані, а в тих офіцинах мешканців, які там живуть. Зверніть увагу на тих мешканців, але зверніть увагу не на їх вигляд а на їх душі.

Отже перший: Обвинувачений Медвідь. Дитина бідних, але чесних родичів, які не мали спромоги дати йому більшої освіти. Кінчить кілька виділових клас і стає поміщником канцелярійним у салінах. Хоч і невисока в нього освіта, але він людина чуткої душі, на всі прояви зовнішнього світа реагує сильно серцем. Приходить час проголошення рідної самостійної держави. Лунає клич: „Сувереном держави нарід!“ І сувереном не лиш нарід український, але все населення без ріжниці віри і національности. Нема громадян поділених на категорії, нема кольоністів ні протеґованих. Земля належиться без ріжниці всім тим, які живуть з неї і працюють на ній.

Обв. Медвідь радіє, тішиться тим. Вірить, що надходять і для того обездоленого краю ліпші, гарніщі часи. Та польсько-українська війна нівечить його надії. Приходить инша рація стану, яка примушує носителів повищих ідей покинути рідну землю, Галичину і йти на наддніпрянську Україну. Медвідь відступає з Галицькою Армією за Збруч і там у рашнім чотирокутнику смерти дивиться на смерть тисячів і сам заглядає їй в очі. А після ріжних трагедій приходить остання — полон і табор у Проскурові. Медвідь тікає з нього і вертає в рідні сторони до рідних своїх. Тут переконується, що йому як українському воякові життя нема. Покидає родичів і переходить до Чехів, щоби хоч трохи дихнути вольними грудьми.

Тимчасом дома зле діється. Вмирає батько, а мати безпомічна раз у раз пише до сина, щоби вертав назад, бо нема кому сироти виховати.

І Медвідь вертає. Здається йому, що хоч і не буде вольним то бодай буде рівним. Вернувши, кидається на всі боки, щоби дістати працю, щоби роздобути заробіток. Працює в театрі Когутяка, потім дістається до салін на звичайного палача, а вкінці закладає кооперативу. Але ніде не може довго загріти місця. Не тому, щоби лякався праці, ні, всі його хвалять і шанують, але тому, що поліція всюди наказує його видалити.

Без праці, без заробітку береться вкінці за виготовлення статистики до шкільного плебісциту. Робота, здавалось би зовсім леґальна. Але поліція арештує Медведя, відбирає від нього нескінчену роботу і заказує продовжувати діло. Медвідь у розпуці. Бачить, що так дальше не може жити. Иде до комісара поліції і каже: „Маєте що проти мене — арештуйте мене, а ні — дайте мені спокій!“ А на це пан комісар відповідає: „Тепер ще не час, але за рік-два буду тебе мати в руці“.

Судді присяжні: параграф 25 говорить про два роди провокацій. Один з них це провокація посередна: створити таку ситуацію, щоби дана жертва доконала карігідного вчинку. Застановіться, до чого може бути допровадженний чоловік, коли йому прикладається ніж до горла. Медвідь сповнився по решти зневірою, досадою і огірченням. І на той психічний стан впала іскра впливу непристойного тут Васильчука. Васильчук вище стоячий інтелектуально впливає на обвинуваченого і зедне до справи кльому в Долині. Медвідь годиться, але чи не відчуваєте тут невідпорного примусу, який виливав зі стану його душі?!... Що такий примус психічний можливий, на це найліпшим доказом процес Уміньскої у Парижі. Вона вбила свого нареченого, бо не могла дивитися на його муки. І парижські судді зрозуміли її та видали увільняючий присуд.

В Уміньскої входила в гру безграничная любов до чоловіка, а чи ви як патріоти можете сказати, що любов до рідної землі не є вища від любови до коханої людини?!... Чиж внесок оборони на поставлення додаткового питання у напрямі невідпорного примусу не був вповні обоснований?

Медвідь допустився крадіжи, але чи так воно фактично є? Правда, брав участь у ній, але чи взяв щось із тих грошей. Ні! Не взяв, бо не мав брати, бо ті гроші згори вже були призначені на вищі національні цілі. А коли не мав з тим ніякої власної користи, то яка це крадіж? Адже § 171 виразно каже про крадіж для власної користи.

Пан прокуратор, як досвідний юрист, вичув те слабе місце і в своїй промові старався його забезпечити. Наводив ріжні приклади, але ні один з них не промовляє до переконання. Щодо злочину державної зради, то цей тут ні причім, бо Медведеві не доказано приналежности до якоїсь тайної організації, а щодо крадіжи, то вона не має за собою юридичної основи. Закон про крадіж має саме ті дуже важні слова „для власної користи“, а цього тут не було, бо й не могло бути. Тож якщо судді присяжні не зажадають додаткового питання у напрямі § 2 г. зак. к., то приступаючи до відповіди на XXX. головне питання, мусять викреслити слова „для власної користи“.

(Докінчення буде.)

✝ Посмертна згадка.

Михайло Гулеюк. По довгій і тяжкій недузі помер в Красноїлі, пов. Косів в 76. р. життя гром. Михайло Гулеюк. Це тип свідомого Українця старої дати, що довгі роки ширив у свойому селі національну свідомість, використовуючи московофільство і здобуваючи собі любов і поважання односельчан. Будучи малоземельним господарем, старався запевнити кращу долю бодай для своїх дітей, яких посилав до шкіл. Та настала світова пожежа. 4 синів пішло на війну, з того двох служило при УСС., опісля в Українській Галицькій Армії. Живіше забилося старече серце в 1918 і 1919 р., радів воскресенням Української Держави, болів перемогою ворогів, які переводили в його домі арештування синів і безнастанні ревізії, після яких хата виглядала як по татарському нападі. Тоді й поважились арештувати 70-літнього старця та водити по 12 клм. пішки на постерунок. А суд у Кутах лише з огляду на старість засудив його на грошеву кару за слово „рабівники“, кинене в сторону бушуючих в домі аматорів чужого добра. Пригнобленого морально старця добивала астма. Не довелося дочекатись вимріяної волі, не довелося навіть побачитись з двома синами, з яких один від 1914 р. скитається по Герцеговині, а другий, укінчений студент лісової академії, перебуває на еміґрації в Чехословаччині. Помер 14.VI. ц. р., лишаючи вдову, 2 дочки і 5 синів. Земля Тобі пером, Земляче, що гаряче бажав дочекатися нового здвигу українського народу!

ОПОВІСТКИ.

Український Театр Ляльок Галактіона Чіпки і Пеле:

Львів, субота .. липня „Вертеп наших днів“.
Бібрка, неділя 4. липня „Вертеп наших днів“.
Ходорів, понеділок 5. липня „Вертеп наших днів“.
Ходорів, вівторок 6. липня „Маскарада“.
Бурштин, середа, 7. липня „Вертеп наших днів“.
Бурштин, четвер 8. липня „Маскарада“.
2049 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОВІТОВА торговельна Спілка в Підгайцях прийме негайно солідного управителя обзнакомленого з веденням книг і склепу споживчої міської кооперативи. Подання з референціями і услівями висилати на руки голови Надзірної Ради, п. Степана Левицького, нотаря в Підгайцях. 2047 1—2

ВІДНАЙМУ покій, учителькам на час ферій. Гвоздикова, Личаків 15. 2026 2—

ФОРТЕПІЯН, піяно, куплю негайно. — Ганак, Панська 21. Телефон 35—45. 1894 4—4

КОНЦ. ПЕРШІ КУРСИ МАТУРАЛЬНІ і ДОПОВНЯЮЧІ „Пильність“ Ecole Reforme, Львів, Панська 14. Вписи до 10. липня. Проспект на шкільний рік 1926/7 на місци або почтою (долучити марку за 16 сот.) Аналогічні кореспонденційні. Численні подяки. Курси істнують від 1921 року. Жадати проспекту. 1912 7—

КОЕДУКАЦІЙНІ курси наукові „Освіта“ приймуть ще кількох учнів на вакаційний репетиторійний курс, до гімназійної матури (всілякого типу). Рефлєктується на кандидатів, що мають сідати до іспитів зрілости в осіннім речинці ц. р. Зголошення і вписи: Секретаріят „Освіти“, Львів, Мілковського 11. 1904 3—

ЕМІҐРАНТ - НАДДНІПРЯНЕЦЬ в силу віку, фаховий огородник і пасічник хоче змінити посаду. Хотів би одержати працю в Галичині у священика або заможнійшого господаря. Може взяти повне керування невеликим до 100 морговим господарством. Копії атестатів і свідоцтв евентуально оригінали висилаються на бажання. Звертатися на адресу: І. Kramarenko, Tarnów, ul. Grottgera 796 dla S. S. 2046 1—1

АДВОКАТСЬКУ канцелярію в Монастириськах зі значним доходом міг би відкрити адвокат-Українець, який занявся би освітним рухом повіту. Інформації уділяє Народня Організація, Монастириська. 2045 1—2

ПРИЙМЕТЬСЯ літників у гірській околиці, залізниця і почта в місци, на харч і мешкання, або винайму три умебльовані комнати. Відомість: Уряд почтовий Яблінка нижня біля Турки н. С. 2044 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

СС. Василіянки у Львові вул. Зиблікевича 30
відкривають з днем 10. липня ц. р.
ОДНОМІСЯЧНИЙ КУРС РУЧНОГО ТРИКОТАРСТВА
Наука на курсі буде відбуватися кождого дня пополудни від 3—7. Зголошення приймає і близші інформації уділяє Ігуменат Монастиря. 2040 2—3

ЛІП на мухи „COLUMBIA“ в рольках і подвійних аркушах також труючі тарілки „COLUMBIA“ товар найліпшої якости поручає ФАБРИКА ХЕМ.-ТЕХ. ВИРОБІВ „COLUMBIA“ 1947 2—4
А. ВІТТЕЛЬС Львів, Панська 9. Телефон ч. 21—97.

Концес. Торговельні Курси Зофії Глюзінської, Львів, Панська 14. приймає до 10. липня ц. р. вписи на: 1) Вакаційні курси книговости, стенографії, писання на машинах і чужих язиків. 2) Торговельні курси річні і 5-місячні на шк. рік 1926/27. Курси мужеські і жіночі в ранішніх годинах, пополудневих або вечірніх. Інформації і вписи щоденно від 8—1 і 5—9. — Управа: Проф. д-р Йосиф Глюзінські. 1946 3—3

МЕБЛІ на СПЛАТИ власного виробу поодиноко і цілковиті урядження, **найдешевше** поручає **ТАНЕНБАУМ** робітня **Якова Германа 7,** магазин **Валова 15 Собіського 18.** в подвірю. 1857 8—8

ЖАРІВКИ ощадні, як також всілякі електротехнічні матеріяли, поручає знана фірма **К. Помпах,** в нововідкритім льокали Львів, вул. Баторія 25 (Будинок премієр). 1996 Ціни безконкуренційні. 5—10

ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНІ МАТЕРІЯЛИ
рожкові громозводи
на забезпечення електр. ліній, також всі інші матеріяли входячі в обсяг електротехніки найдешевше доставляє
Б. ПАНЦЕР,
1948 **Львів, вул. Коперника 17.** 5—

Подяка.

Всім, що взяли участь у похоронах бл. п. Осипа Гриневича, зокрема о. о. дир. Дзеровичеві, кан. Бобикевичеві, кат. Ваньчицькому, Ладі, Рудовичеві за відправу похоронних обрядів, учит. Зборові III. семинара, хорови кандидатів за спів, п. п. Домлицким і Глібовицьким, які отворили нам свою хату і серце, далі всім, що поспішили з ціною для нас висловов співчуття, складає щиру подяку
1—1 Родина.

Математична загадка!

Коли 1 = 50

1267 **Розвязка** 50 - 30

Агрумина — 50 штрих)

1) свиня штрихового експерту

мовою", до якої хочуть добалакатись основники „Інституту" зі запрошуваними українськими й білоруськими гістьми, може бути тільки така мова, що базуватиметься на повній свідомости, що так само, як усі дотеперішні „проєкти на знищення Русі", яких автором була польська реакція, не здеморалізували душі українського народу, так само всі проєкти „санації відносин", яких автором хоче бути польська демократія, не вбють ані не здеморалізують народньої душі.

Конґрес „Суфражу" в Парижі.

Праця конґресу, його учасниці, українська делеґація.

Працю конґресу можна поділити на внутрішно адміністраційну, ідеольоґічну і манїфестаційну.

До першої частини належали такі справи як зміна статутів, приняття нових членів, звіти президії, ухвалення буджету, вибір екзекутиви, то що.

Головна і властива праця конґресу, себто ідеольоґічна заняла майже всі засідання. Були це звіти та резолюції поодиноких комісій. І так комісія державної приналежности замужної жінки подала до відома нові закони Злучених Держав Америки, Бельгії, Румунії, Швеції, Норвегії, Данії та Австрії, на підставі яких жінки згаданих держав, виходячи замуж за чужинців, не тратять свойого права горожанства. Комісія звернулась за посередництвом шведського уряду до Ліги Націй і предложила комітетові знавців для зміни міжнародного права свій проєкт у цій справі. Комісія станула на становищі, що подружжя не повинно мати ніякого впливу на державну приналежність жінки, яка має мати вільну руку і свободу задержати власну приналежність або натуралізуватись у державі мужа.

Комісія „рівних умовин праці" внесла цілий ряд резолюцій, які жадають рівної платні за рівну працю, як фізичну так умову, і спеціяльної опіки жінки в тяжі та початках материнства.

Характеристичною була резолюція, яка осуджувала промисловий американський закон заборони нічної праці жінок, мотивуючи це тим, що нічна праця мусить бути знесена для всіх робітників.

Комісія незамужної матері та її дитини руководилась поглядом, що всі діти мусять бути рівні для держави і громадянства, а незамужна матір не може бути упосліджена, ні економічно ні морально. Одна з резолюцій припоручила всім національним секціям „Суфражу" перестудіювати проблєму незамужної матері в своїх краях і впливати на солідарність жінок усіх верств у цьому питанні.

Комісія причинків для родини та її опіки ухвалила, що робітник має побирати причинки для кожної дитини, які були би рівні мінімуму удержання цієї дитини відповідно до віку. Родинні причинки не мають бути винагородженням платного робітника, але призианням вартости одної дитини для загалу. У цьому напрямі мають працювати жінки-посли усіх держав, які є членами суфражу.

Комісія рівної моралі та боротьби з торговлею жіноцтвом опрокидує та осуджує рішуче цілу систему реґляментації проституції і жадає в своїх резолюціях, щоб усі закони, які відносяться до публичної моралі та опіки здоровля, не робили ніякої ріжниці між жінкою і мущиною. Комісія уважає теперішні методи боротьби держав з проституцією іллюзоричними з погляду санітарного і шкідливими під оглядом соціяльним. Як приклад подає Велику Британію та Голяндію, де знесення реґляментації і відповідно до цього змінена система принесла надзвичайно гарні висліди. Для дошільної боротьби з цим найбільшим соціяльним і моральним лихом жадає комісія введення відповідної методи біольоґічного виховання, у всіх школах цілого світа. Виховання це повинно опиратись на точному навчанні природничих наук і на принципі відповідальности, як моральної так і соціяльної усіх одиниць, без ріжниці пола.

Поза комісіями займався конґрес справою праці жіноцтва в політичних партіях. Конґрес станув на становищі першональної праці, опрокидуючи творення окремих жіночих партійних груп, при чому припоручив жінкам-послам обєднуватись без ріжниці політичних переконань для оборони чисто-жіночих інтересів.

Третя частина праць конґресу: манїфестаційна проявлялась у вечірних зібраннях і мітінгах. До таких належало офіційне відкриття конґресу, привіт жінок усіх народів, манїфестаційний вечір „Жінки проти кодексу Наполєона", мітінг жінок-парляментарок, привіт парляментаріїв цілого світа для їхніх товаришів-жінок. Манїфестація в „Трокадеро" під девізою „Жінки всього світа за миром" і вечір в „Опері". Підчас тих всіх вечірних прилюдних мітінгів промовляли крім жінок визначні політики як Франції так і инших держав при виповнених по береги салях. Характер зібрань був пропаґандивний з надто може маркантною пацифістичною закраскою. В паризькому конґресі взяли участь представниці 44 народів, а саме прислали свої делеґатки: Австрія, Австралія, Бельгія, Бразилія, Бермудас, Данія, Єгипет, Еспанія, Фінляндія, Естонія, Полуднева Африка, Куба, Сполучені Держави, Франція, Велика Британія, Німеччина, Греція, Голяндія, Мадярщина, Ісляндія, Індії, Ірляндія, Італія, Китай, Литва, Люксембург, Нова Зеляндія, Норвегія, Палестина, Порто-Ріко, Португалія, Румунія, Сирія, Швеція, Швайцарія, Нова Земля, Чехословаччина, Туреччина, Україна, Уруґвай, Юґославія, Перу, Японія і Ямайка.

З невідомих причин Польща не вислала своєї делеґації як також не брала участи в працях „Суфражу" по комісіях.

Українська делеґація складалась з 4 членів, а саме пп. Лотоцької-Токаржевської, Мишківської, С. Андрієвич і О. Шепарович.

Українська делеґація мала уповноваження від „Союза Українок", який від 1923 р. є членом „Суфражу". Безумовно, що ми як представниці недержавної нації не могли викazатись успіхами в ідеольоґічній праці, тимбільше, що і в Польщі не маємо ще своїх представниць у соймі. Все-ж таки на конґресі ми були рівноправними членами з правом голосування, на салі видніє напис „Україна", в „Сорбоні" і в „Трокадеро" висів синьо-жовтий прапор, а голова нашої делеґації сиділа на офіційних вечерах в президії, з національною стяжкою. Тричі довелось нам забирати голос, з чого раз сказаний був привіт від імени українського жіноцтва.

У всіх засіданнях комісій і загальних, українська делеґація брала активну участь, а до президії передано меморандум з поясненням нашого сучасного положення.

Для виставки передано 2 ручні гуцульські роботи, а до пресового відділу річники „Жіночої Долі" і „Нової Хати".

Підчас неофіційних зібрань конґресу мала українська делеґація спромогу познайомитись з жінками ріжних народів а паризький конґрес залишившися для для нас усіх дуже симпатичним споминoм.

О. Шепарович.

Міжнародній зїзд бібліотекарів і приятелів книги

Прага, 29. червня 1926.

Сьогодня розпічеться названий зїзд. Сходяться представники ріжних народів світа. Між учасниками є й Українці в числі більше двайцятки. З Західної України Михайло Галущинський, голова „Просвіти", бібліограф Іван Калинович та п-ні К. Панкевичева, управителька книгарні Н. Т. ім. Шевченка.

Сам діловий зїзд буде відбуватись в днях від 28. червня до 1. липня. З чотирох днів два призначені на засідання секцій, котрих намічено шість: Міжнароднє бібліотечне питання; Бібліографія і каталоґування; Історія книжки й книгарень; Наукові бібліотеки сучасної доби; Народні бібліотеки; Книжка продукція і бібліофілія. На секціях читатимуть реферати. Українські реферати будуть такі: Д. Биковського: Міжнародній обмін дублетами (секція І.); Д. Антоновича: Українська книжка; д-р О. Колесси: Палєотипна і рукописна українська книга на Підкарпатті (секц. ІІІ.); Ст. Сірополка: Бібліотечна справа на Україні в минулому та тепер в звязку зі станом духової культури (секц. IV.); М. Галущинського: Українські народні бібліотеки і праця над поширенням книжки (секц. V.); Д. Дорошенка: Українська книжна продукція на Вел. Україні перед революцією і після неї; О. Лотоцького: Українська книжка в Росії з точки погляду права; Е. Вирового: Українська книжка в часі війни і революції; І. Калиновича: Десятиліття української книжки.

Уже дня 27. червня відбулися сходини українських відпоручників в салі канцелярії українського університету. Обговорено справу обєднання всього книжкового, книгарського і бібліотечного руху та намічено видавництво бібліографічного журналу. Визначено привітального промовця та одного члена до президії зїзду. Одначе уного вибору не переведено, бо управа зїзду вирішила, що промовець і член президії будуть в одній особі, а що до президії вибрано проф. О. Колессу, тому й він буде промовляти від української делеґації. Упрошувати відсутність делеґатів з радянської України, ще більше з Підкарпатської України, хоч експонати на виставку надіслано з одної й другої.

Українська виставка буде міститися в двох кімнатах жіночої школи при вул. Речьовій; там находиться канцелярія зїзду й там буде поміщатися і частина книжної виставки инших народів. **Учасник.**

Відкриття Зїзду.

Велика саля Пантеону в Національному Музеї виповнена по береги відпоручниками народів з кількох частей світа. Свято почалося відспіванням подвійного гимну чеського й словацького. Нічим незамітні промови протектора конґресу мін. освіти Крамаржа і предсідника зїзду проф. Тільного, а далі за ними промови представників поодиноких народів (до 30-ти). Найкращі змістом і формою були: німецька, російська й українська (проф. О. Колесса). Публика конвенціонально нагороджує промовців оплесками. Речник польської делеґації знову засвідчив, що Поляки виконують стало іншаю на міжнародніх зїздах. Прочислив аж 39 установ, котрі вислали своїх заступників. Між ними заступниками гарний пол (таки в дословному значінні гарний) заступлений численно.

Не можна доминути мовчанкою деякого нетакту, якого допустилися впорядчики зїзду. Представниковi Білорусинів не позволили говорити, хоч рівночасно говорив представник Сербо-Лужичан. А Рубакин сам для себе дістав право до слова. Час і найвища пора стати на становищі суверенности нації без огляду, чи в неї є держава, чи ні. А вже Чехам слід памятати, що і в них були тяжкі часи без державности. Задля натовпу на зїзді не можна було як слід використати нагоди до огляду виставки стародруків.

Тоїж днини в год. 5-ій приняв учасників зїзду міський голова д-р Бакса в імені міста Праги. Після огляду кімнат старовинної міської ради була коротка перекуска в апартаментах голови.

Перед описаним приняттям наші делеґати були серед студентів в „Акад. Громаді". Голова організації повитав гостей, а проф. М. Галущинський намітив шляхи праці нашого молодшого й старшого студентства ріжних категорій. Вказав на велику користь, яку може принести рідній батьківщині побут на чужині, зібраний там досвід і набута практика. Другі сходини дискусійні в найблищих днях.

НОВИНКИ.

— Конфіската. Вчорашне число нашого часопису сконфісковано за кілька останніх рядків „Звезду Народньої Орґанізації в Львові". Є це 66 конфіската цього року.

— Доля невинно арештованого. У звязку з політичним процесом у Львові, в якому обвинувачують двоє сина о. Володимира Барановського з Тенетників, варто пригадати, що о. Барановського держали 3 місяці в станиславівській вязниці як співвинуватця. Заподяного в найкращі священика поліції вели вулицями Калуша та Станиславова, при арештуванні побили, а у вязниці не допустили навіть на законний прохід. Найвищаше те, що коли згодом його звільнили зі слідчої вязниці як зовсім невинного, влада стримала йому плату, а колятор-посол Ярошинський хрова для парохії. Видко, що польська влада зовсім протилежної думки як усі инші: хто раз попав тут у вязницю через помилку, повинен замісць відшкодування за всю обиду та надірване здоровля одержати штемпель „бандита". Якби цей принцип проводили послідовно і до Поляків, то в поганому світлі найшли би нинішні найвидніші провідники Польщі, що роками сиділи по вязницях. Цікаво, яку ролю грає в випадках такої поведінки супроти невинного священика наша духовна влада?

— Щира розмова. Від трьох днів два львівські орґани польської публичної опінії „Слово Польске" і „Газета Поранна" кажуть собі з затисненими пястуками правду в очі, себто виливають собі на голову відра помий. „С. Польске" закидає „Г. Поранній" гру на низьких інстинктах маси і нечесні мотиви в освітлюванні справ, з огляду на те, що вона недавно перейшла в руки жидівських фінансістів. На це „Г. Поранна" пригадує „С. Польскому" всі його брехні підчас варшавських подій, натякає на темний звязок між будівлею дому „С. Польского" і колишнім окраденням „Галицької Каси Ощадности", пригадує компромітації зі статтями Італійця, приятеля Поляків, Перетті, який як виявилось, був утікачем-дефравдантом і славний вірш буцім-то „взоссniйна з під І руда", прислаїний якимсь гумористом в українським акростихом „Що Поляк то злодій" і врешті славну політичну лінію „С. Польского": солідарність з російською владою підчас окупації Львова аж до передавання інформацій цій владі про положення австрійської армії і компромітуючі статті в честь Габсбурґів перед початком війни... А вже верхом усього списку гріхів, врештою всім відомим, є ревеляція, що „Сл. Польске" є „орґаном неофітів юдейського та грецько-католицького походження". Коли ще в найбільше національнім орґані польських шовіністів засіли Жиди з допомогою бувших греко-католиків, то це справді першорядна кінова фарса. Бідні читачі, як мають розібратись у цьому сорокатому патріотизмі!

— Злодійства без кінця. Перше місце в цій хроніці належиться громадянинові з Ряшова Антонові Липинському, який зробив кілька вдатних зломів по ріжних містах, але нерозумно продавав крадений тютюн на вулиці св. Анни. У його кімнаті найшли всі злодійські причандали та багато тютюну. — За те инші його товариші по професії доказали на протязі одної доби, що вміють красти все, при кожній нагоді: напр. гребені на 20.000 зол. просто з фабрики, щоби мали чим чесатись; бравнінґ, щоби кельнер, який положив його собі на столі в хаті, для оборони перед злодіями, не зранив себе стріляючи; портфель з пашпортом і 200 зол. добродієві, що приїхав з Румунії, щоби більше не їздив;

під ключ, — усе, що слід у таких нагодах. Пляну того Кайо не відрікся навіть на розправі в сенаті, а проте він від того часу вже вдруге міністр, тепер навіть заступник президента міністрів, муж довіря і надія всіх французьких демократично - республиканських партій: проти нього є тільки крайні праві і комуністична група — якій пахне очевидно инша диктатура.

III.

Бо не про що инше, як саме про диктатуру, покищо соромливо називану тільки фінансовою, йде річ у Франції. Ніхто тут уже й не мріє про те, щоб можна було стабілізувати французьку валюту і виратувати французький скарб від банкротства — без фінансової диктатури. Питання тільки, чи фінансова диктатура справді може встоятися і виратувати державний скарб, сама в собі відокремлена від решти державного апарату, що оставсяб і надалі полем демократично-парляментарних маневрів.

Наче каторжник свою залізну кулю, таскає Франція за собою важку спадщину своєї Великої Революції, спадщину фізичну й моральну.

Фізичну: в занепаді, можна сказати — вимиранні раси. Видаючи війну цілій Европі, Велика Революція засудила була на смерть на полях битв не менше 1,700.000 Французів, ціле покоління мужчин у повній силі життя, і вже тим одним актом підкосила раз на все життєвий гін, розплідний інстинкт французької людности самої в собі, а в порівнанні з сусідніми европейськими народами зокрема. Пізніші демократичні (себто на засаді загальної військової бранки організовані) війни доконали решти. Людвик XVI. полишив був по собі число Французів рівне числу Німців — нині є Німців майже втроє більше Французів...

Моральна спадщина Великої Революції у Франції ще тяжша фізичної. Релігія і мораль підкопані; авторитет розбитий; тріюмф матеріялізму; розклад родини пропагандою розводів і неминуче з тим звязаний зріст бездітности; індивідуалістичний кодекс цивільний, що розпорошує селянську власність; соціялістичне законодавство про розширювання державних монополів і удержавлюваних промислів, законодавство, яке нівечить одиничну ініціятиву, перетворює щораз більше людей в урядовців тай щораз дальше понижує видатність і якість продукції — ось тільки одна частина гараздів, якими наділила Францію її Велика Революція.

З кожним роком пошириться простір неуправленої землі: з 3 мілюнів 800 тис. гектарів, у 1913 р. на 4 міл. 650 тис. гект., в 1922 р. 4 міл. 150 тис. гект., в 1923 р. життєвий хребетний стриж нації, селянська хліборобська людність, вигасає: 1911 р. було її 5 міл. 300 тис., в 1923 р. вже тільки 3 міл. 900 тис.

До соціяльної непостійности долучується непостійність політична. За 50 років істнування Третьої Республики мала Франція 70 міністерств. Від квітня 1925 р. до нині самих міністрів скарбу було тут 8. Немає на се ради; немає нікого відповідального. Коли сувереном є вісімсот послів і сенаторів, у котрих що голова то розум, а що гурток то инша програма, тай в котрих місце почуття особистої відповідальности займає самозрозуміла жура, щоби приподобатись виборцям задля поновного вибору,—то чи дивно, що державний корабель потопає?

Чи зарадить усьому тому кабінет Бріяна, Бріяна, котрий ще недавно тому чванився в парляменті, що осьто він „пристрастний републиканець"? Чи може вилічить Францію Кайо, котрого Бріян тому кілька років прилюдно клеймив: „демагогом-плютократом"? Сумніваємося дуже — хотіли ми сказати, але похопившись, признаємося, що ніяких сумнівів у цьому й не маємо. Це завдання не на зріст Бріяна, ні Кайа.

В найліпшім—але то: найліпшім! — разі вдасться Кайові полатати буджет і приблизно устабілізувати франка.

В. Левицький.

Шукання „спільної мови".

Дискусійні вечорі „Інституту національних меншостей".

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 25. червня.

(*К-н*) Т. зв. „Інститут для розсліду справ національних меншостей", який оснувався у Варшаві яких два місяці тому під головуванням посла Ст. Тугута — про що „Діло" у свій час повідомляло — розпочав у цім місяці серію дискусійних вечорів, на які запрошує чільніших політиків і громадських діячів Поляків, Українців і Білорусинів.

Інавгураційний такий вечір відбувся дня 16-го ц. м. у гарній стильовій салі на Старому Місті ч. 31. Із Поляків присутніми були посли: Тугут і Хомінський (Клюб Праці), Заремба (П. П. С.), сен. Возніцький (Визволенє), адв. Лєдніцький, Осмоловський, Волошиновський, Старжинський, Голувко і и.; з Українців були: сен. Черкавський, посли Козицький і Хруцький, секр. Сойм. Клюбу Косоноцький, А. Лівицький, Яр. Лукасевич, ген. В. Сальський, п. Ковальський, ред. І. Рудницький і и.; із Білорусинів: пос. Єреміч. Збори мали характер „товариського чаю" і мабуть цей характер поклав свою печать і на промови, виголошені в той вечір: квітло й процвитало пустословіє.

Відкрив збори пос. Т у г у т заявою, що не знає, чи справа національних меншостей є для Польщі справою першорядної чи другорядної ваги, знає лише, що є справою необхідною для полагодження і тому всіх зусиль хоче вжити, щоби до її полагодження допомогти. Взаємну виміну думок у беззастережній щирости та спокійному тоні товариської розмови на невтральному ґрунті необовязуючих сходин — вважає промовець одним із головних чинників, що причиниться до розвіяння непроглядної мряки, яка окутує наболілу справу. Колись промовець — мовляв — сам старався розвязувати цю справу (натяк на час свого міністрування), але нічого не вдалося йому зробити, бо оточення було сильніше за нього; тепер він хоче йти до цілі иншим шляхом, а то прищіплюванням серед самого польського громадянства зрозуміння ваги справи та постепенно змінювати дотеперішні його настрої. Пос. С. К о з и ц ь к и й пригадав ті часи, коли стрічався разом з Поляками у спільній боротьбі проти царату й спільно сидів із ними по вязницях. Тоді ніхто з них не думав, що ролі на стільки зміняться, що прийде польська демократична република а діти Українця не зможуть ходити до рідної школи чи вільно молитись у власній церкві. (На жаль, промовець видно не зорієнтувався зразу у цілях і характері сходин і в дальших виводах деякі місця його промови прикро вразили присутніх Українців, тим більше, що пос. Козицький займає чейже пост голови Української Парляментарної Репрезентації). Адв. Л є д н і ц ь к и й запевнював, що польська демократія не хоче лізти в санктуаріюм збірної чи індивідуальної української національної душі та не хоче бути її жандармом; про польську демократію говорив теж пос. З а р е м б а, який апелював до української та білоруської демократії поборювати „націоналізм" у свойому громадянстві (!); багато глибше й розумніше обхопив справу п. О с м о л о в с ь к и й (б. Голова Земської Управи на Волині), а найбільш реально говорив пос. Х о м і н с ь к и й, який передбачив актуальність українсько-білоруської справи для польської внутрішньої політики щойно тоді, коли в законодатних тілах Українці й Білорусини творитимуть „язичок при вазі". Ред. Г о л у в к о згадав про трагічну смерть С. Петлюри й закликав вшанувати його память повстанням з місць. Дальше промовляли Українці й Білорусини. П. Р ж е п е ц ь к и й доказував, що польська демократія досіль нічогісінько у справі національних меншостей не робила, і то навіть там, де рішучо робити могла; і так нпр. міністерство освіти стало доменою ендеції при повній байдужости та інерції т. зв. польської демократії. Промовець вказав теж на фальшиве оперування терміном „націоналізму" у відношенні до Українців та Білорусинів. Пос. Х р у ц ь к и й навязав до апелю „рівности" і заявив, що „рівність" прийде лише тоді, коли Українцям буде признане право самовизначення. П. К о в а л ь с ь к и й (голова Центрального Емігрантського Комітету) дякував за вшанування памяти Петлюри, однак при цій подяці зовсім непотрібно натякнув на один момент із минулого, яким нема чого чванитися. Пос. Я р е м и ч коротко побажав успіху Інститутові в реальній праці над зміною психіки польського громадянства. Пос. Т у г у т ще раз запевнював про щирість своїх замірів — і на цім закінчилася ота млісна „гербатка". —

— Більше діловий субстрат для дискусії дав реферат р е д. Г о л у в к а на других сходинах, що відбулися 24. ц. м. Реферат мав назву „Програма санації відносин на „східних кресах". Коли порівнати цей реферат прелєґента з його відчитом, виголошеним недавно у Львові, то прелєґент є тепер ще менше ласкавий: він вважає вже й автономію неактуальною. Навіть (казав він тепер), колиб повстав уряд, який всеціло стояв би на послугах ідей польської демократії, то він не міг би завести автономії, бо на перепоні стоїть старий, ворожий цим ідеям, адміністративний апарат і такеж вороже „кресове" польське громадянство. Отже прелєґент голосить „реальну" програму: радикальна зміна осіб на кермуючих адміністративних становищах (міністерства, воєводи, старости), зміна шкільної та культурно-освітньої політики, занехання політ. шикан, заведення самоврядування по містах і селах, переведення земельної реформи, приймання Українців і Білорусинів на державні посади, примус вивчення української мови для всіх польських урядовців і т. п. Всіми тими заходами прелєґент хоче створити „психольоґічну передумову, щоби українське громадянство було здібне до угоди (!)". Автономія — на думку прелєґента—може бути заведена саме на основі такої угоди, яку заключено би у слідуючім соймі.

Проти такого ставлення справи виступили гостро та однозгідно всі українські промовці. П о с. А н т і н В а с и л ь ч у к заявив, що саме він ніколи не скривав своєї прихильности для ідеї польсько-української згоди, але досвід останніх літ зневірив його й розчарував, а програма п. Голувка поглиблює цю зневіру. П о с. П а в л о В а с и л ь ч у к пригадав прелєґентові істнування української Холмщини, на яку той зовсім забув та змалював образки з життя півн.-українських земель на доказ повного безсилля польського денаціоналізаційного походу та стихійного зросту національної й соціяльної свідомости українського народу. Р е д. І. Р у д н и ц ь к и й перестеріґає прелєґента і його однодумців перед самообманом, що справа „автономії" може стати колись предметом торгу з українським народом, який має ширші і вищі цілі.

— Цікаво, що промовці й із польського боку критично поставились до проєктів п. Голувка, і то не як до завеликих а замалих. І так п. О с м о л о в с ь к и й звалив тезу референта, наче би Полісся могло колинебудь стати польським кольонізаційним тереном та доказував, що не тільки взагалі на всіх східних землях нема місця для пришельців, але й після повної передачі землі в руки місцевого населення треба ще налагодити йому можність зарібкової еміграції; ґ е н. Б а б я н с ь к и й говорив про абсурдність вічних польонізаційних ухвал та резолюцій усяких „кресових" організацій та про свій песимізм щодо зрілости польської політ. думки; п о с. І. К о с м о в с ь к а вважала доцільнішим, ніж деякі проєкти прелєґента, змінити в польських школах систему впоювання в дітей і молодь наскрізь жахливої думки, що польська держава є тотожна з польським народом; п р о ф. К а м є н є ц ь к и й теж глядів на справу „санації відносин" ширше, ніж дрібні уступки; инші промовці звертали на потребу перебудови устрою Польщі, який нині каже у Варшаві рішати про галицько-волинські справи людям, що поняття про ці справи не мають; і т. д. Після вислухання усіх тих, деяких навіть дуже неприємних уваг, поміж якими була теж тиха іронічна замітка пос. Тугута, що, мовляв, проєкти прелєґента є „угодово-компромісові" (scil. з польською заскорузлою суспільністю), п. Голувко виправдувався, що він має на думці лише гостро актуальні речі, які теж нині м о ж н а негайно перевести; полемізуючи з Українцями, п. Голувко знову таки говорив про національну „шахівницю" у Сх. Галичині, повну нереальність гасла самовизначення для тамошніх Українців і т. п. На закінчення п. Т у ґ у т звернув увагу на справді цікавий момент: що ось він вже чотири роки говорить у соймі з українськими послами і нині є від них ще дальше, ніж був спочатку; раньше, мовляв, вони казали скакати йому на 3-ій поверх, нині кажуть на 6-ий, а він не може і на 1-ий! Висновок із цього зробив пос. Тугут такий, що „обі сторони взаємно не розуміють себе" і що тому мусять так довго говорити з собою, аж поки порозуміються... —

— Очевидно, що говорити про якунебудь реальну вартість сходин, ініційованих т. зв. „Інститутом для нац. меншостей", не приходиться. Не мають вони її передусім тому, що беруть у них участь люде, що і самі не є при владі і не мають на цю владу майже н і я к о г о впливу. Плятонічні тиради одиниць, що стоять осторонь кермуючих урядових кол та приходять на ці сходини титулом признавання себе до табору польської демократії чи т. зв. радикальної інтеліґенції, — є позбавлені всякого практичного змісту. Такі сходини можуть мати хіба той єдиний ефект, що тих кільканацять душ-Поляків, які приходять туди, можуть з уст присутніх Українців та Білорусинів зазнайомитися з вірним образом польської політики на українських і білоруських землях та з правдивими поглядами й настроями українського й білоруського громадянства. Українські й білоруські діячі, що перебувають у Варшаві, не повинні відтягатися від таких сходин, вважаючи є д и н о ю своєю метою: розкривати очі присутніх там Поляків на животну силу українського й білоруського народів та незаломну їх волю у змаганні до вищих цілей, аніж ті чи инші примітивні, людським і господнім правом їм належні права „Спільнок.